

POSTANOWIENIE

Dnia 28 czerwca 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jerzy Kuźniar (przewodniczący)

SSN Jolanta Frańczak (sprawozdawca)

SSN Jolanta Strusińska-Żukowska

w sprawie z wniosku M. A.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych
w przedmiocie odmowy prawa do zasiłku chorobowego,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 28 czerwca 2016 r.,
zażalenia organu rentowego na wyrok Sądu Okręgowego w P.
z dnia 13 stycznia 2016 r.,

**uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi
Okręgowemu w P. do ponownego rozpoznania i orzeczenia o
kosztach postępowania zażaleniowego.**

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych decyzją z dnia 19 listopada 2014 r. odmówił ubezpieczonej M. A. wypłaty zasiłku chorobowego z tytułu ubezpieczenia chorobowego związanego z zatrudnieniem w „P.” Spółce z o.o. Spółce komandytowej w S. za okres od dnia 23 kwietnia 2014 r. do dnia 31 sierpnia 2014 r. z powodu braku możliwości pozyskania od płatnika składek zaświadczenia wystawionego na druku ZUS Z-3.

Sąd Rejonowy w P. wyrokiem z dnia 10 września 2015 r. uchylił zaskarżoną decyzję i orzekł o prawie do zasiłku chorobowego M. A. za okres od dnia 23

kwietnia 2014 r. do dnia 31 sierpnia 2014 r. (pkt 1) oraz zasądził od organu rentowego na rzecz ubezpieczonej kwotę 60 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego (pkt 2).

Wyrok Sądu Rejonowego zaskarżył apelacją Zakład Ubezpieczeń Społecznych wnosząc o jego zmianę w ten tylko sposób, by w sentencji wyroku wpisać „zmienia zaskarżoną decyzję” zamiast „uchyla zaskarżoną decyzję”. Organ rentowy wskazał, że zaskarża wyrok w części, ponieważ art. 477¹⁴ k.p.c. normuje wyczerpująco katalog rozstrzygnięć sądu pierwszej instancji w razie wniesienia odwołania od decyzji organu rentowego. Oznacza to, że sąd pierwszej instancji może jedynie zmienić zaskarżoną decyzję w całości lub w części albo oddalić odwołanie (art. 477¹⁴ § 1 i 2 k.p.c.). Nie może natomiast uchylić decyzji.

Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w P. wyrokiem z dnia 13 stycznia 2016 r. uchylił zaskarżony wyrok, zniósł postępowanie i sprawę przekazał do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach instancji odwoławczej.

Sąd Okręgowy w pierwszej kolejności podniósł, że zakres kontroli sądu drugiej instancji wyznacza art. 378 § 1 k.p.c., zgodnie z którym sąd drugiej instancji rozpoznaje sprawę w granicach apelacji; w granicach zaskarżenia bierze jednak z urzędu pod uwagę nieważność postępowania. Według Sądu Okręgowego, mimo iż organ rentowy wskazał w apelacji, że zaskarża wyrok w części, to w istocie zakres zaskarżenia obejmuje niepodzielnie całość orzeczenia. Trudno odszukać w nim rozłączne części, które mogłyby funkcjonować samodzielnie. Gdyby uznać możliwość zaskarżenia wyroku w części wskazanej przez organ rentowy, to uprawomocniłoby się pozbawione sensu rozstrzygnięcie „orzeka o prawie do zasiłku chorobowego M. A. za okres od dnia 23 kwietnia 2014 r. do dnia 31 sierpnia 2014 r.” W dalszej części rozważań Sąd Okręgowy stwierdził, że w postępowaniu przed Sądem Rejonowym wystąpiła okoliczność skutkująca nieważnością postępowania, o której mowa w art. 379 pkt 5 k.p.c. Odwołując się do przepisu art. 477¹¹ § 1 i 2 k.p.c. Sąd ten uznał, że zainteresowanym w sprawie jest pracodawca ubezpieczonej „P.” Spółka z o.o. Spółka komandytowa w S., jako płatnik składek, zgodnie z regulacją zawartą w art. 4 pkt 2 lit. a ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2015 r., poz. 121 ze

zm., dalej jako ustawa systemowa). To, czy ubezpieczona uzyska prawo do dochodzonego świadczenia, czy też nie, będzie wprost przekładało się na obowiązki jej pracodawcy jako płatnika składek na ubezpieczenie społeczne, między innymi w zakresie deklaracji rozliczeniowych, treści imiennego raportu miesięcznego składnego za ubezpieczoną (art. 36, art. 41, art. 47 ustawy systemowej). W tej sytuacji, nie wzywając płatnika składek jako zainteresowanego, Sąd Rejonowy dopuścił się obrazy art. 477¹¹ § 2 k.p.c. skutkującej nieważnością postępowania. Dlatego też przy ponownym rozpoznaniu sprawy obowiązkiem Sądu Rejonowego będzie wezwanie do udziału w sprawie pracodawcy ubezpieczonej i dalsze prowadzenie postępowania z jego udziałem, a następnie wydanie orzeczenia stosownie do przepisu art. 477¹⁴ § 1 i 2 k.p.c., który poza przypadkami określonymi w § 4 i 6, nie stanowi podstawy umożliwiającej uchylenie decyzji organu rentowego.

Od powyższego wyroku Zakład Ubezpieczeń Społecznych wniósł zażalenie w którym zarzucił naruszenie:

1. art. 378 § 1 k.p.c. przez wydanie orzeczenia uchylającego całość wyroku Sądu Rejonowego, zniesienie postępowania i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania w sytuacji, gdy apelacją zaskarżono wyrok tylko w części,
2. art. 477¹¹ § 2 k.p.c. przez uznanie, że w postępowaniu w sprawie o zasiłek chorobowy pracodawcy ubezpieczonej przysługuje status zainteresowanego,
3. art. 379 pkt 5 k.p.c. przez uznanie, że w sprawie zachodzi nieważność postępowania będąca skutkiem niezawezwania przez Sąd do udziału w sprawie w charakterze zainteresowanego pracodawcy ubezpieczonej,
4. art. 386 § 2 k.p.c. przez uchylenie wyroku Sądu Rejonowego w P., zniesienie postępowania i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu, podczas gdy w niniejszej sprawie nie zachodzi nieważność postępowania.

Organ rentowy wniósł o uchylenie zaskarżonego orzeczenia i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w P. do ponownego rozpoznania. W uzasadnieniu zarzutów zażalenia wskazano, że nie podlega kontroli sądu odwoławczego zakres

zaskarżenia. Stanowi on przejaw woli strony, która decyduje w jakim zakresie chce poddać kontroli orzeczenie sądu pierwszej instancji. Nadto niezasadne jest przyjęcie przez Sąd Okręgowy, że w sprawie zachodzi nieważność postępowania z uwagi na niewezwanie do udziału w sprawie pracodawcy ubezpieczonej. Wola pracodawcy pozostaje bowiem bez znaczenia dla przyznania zasiłku chorobowego pracownikowi i jego wypłaty z funduszu administrowanego przez organ rentowy. Wobec powyższego nie można uznać, że od rozstrzygnięcia w przedmiocie uprawnień do zasiłku chorobowego pracownika zależą prawa i obowiązki jego pracodawcy.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Sąd Najwyższy rozpoznając zażalenie przysługujące na podstawie art. 394¹ § 1¹ k.p.c. bada wyłącznie poprawność zastosowania art. 386 § 2 i § 4 k.p.c. przez sąd drugiej instancji, a więc wystąpienie choćby jednej z alternatywnie ujętych w tym przepisie przesłanek uchylenia wyroku, tj. nieważności postępowania, nierozpoznania przez sąd pierwszej instancji istoty sprawy albo istnienia konieczności przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości. Chodzi więc o to, czy stwierdzone przez sąd odwoławczy okoliczności są tymi, które w świetle art. 386 § 2 i § 4 k.p.c. usprawiedliwiają wydanie wyroku kasatoryjnego zamiast reformatoryjnego (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 25 października 2012 r., I CZ 143/12, LEX nr 1265545; z dnia 25 października 2012 r., I CZ 144/12, LEX nr 1265546; z dnia 21 maja 2015 r., IV CZ 10/15, LEX nr 1730602; z dnia 20 maja 2015 r., I CZ 44/15, LEX nr 1747843; z dnia 29 kwietnia 2015 r., IV CZ 3/15, LEX nr 1678970).

W rozpoznawanej sprawie Sąd Okręgowy wskazał, że przyczyną wydania wyroku kasatoryjnego była nieważność postępowania spowodowana niewezwaniem pracodawcy ubezpieczonej do udziału w sprawie jako zainteresowanego (art. 386 § 2 k.p.c.). Pogląd ten jest błędny.

Zgodnie z art. 477¹¹ § 2 k.p.c. (w brzmieniu relewantnym dla rozpoznawanej sprawy) zainteresowanym jest ten, czyje prawa lub obowiązki zależą bezpośrednio od rozstrzygnięcia sprawy. Jeżeli osoba taka nie została wezwana do udziału w

sprawie przed organem rentowym, sąd wezwie ją do udziału w postępowaniu bądź z urzędu, bądź na jej wniosek lub na wniosek jednej ze stron. Zainteresowanym jest więc tylko ten, czyje prawa lub obowiązki w sferze ubezpieczeń społecznych zależą bezpośrednio od rozstrzygnięcia sprawy (por. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 6 września 2006 r., III UZP 4/05, OSNP 2007 nr 3-4, poz. 51 i z dnia 12 grudnia 2011 r. I UZP 6/11, OSNP 2012 nr 9-10, poz. 122 oraz wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 28 października 2004 r., II UK 66/04, OSNP 2005 nr 10, poz. 149; z dnia 10 stycznia 2006 r., I UK 121/05, OSNP 2006 nr 23-24, poz. 364; z dnia 4 października 2007 r., I UK 137/07, OSNP 2008 nr 23-24, poz. 356; z dnia 5 czerwca 2007 r., I UK 8/07, OSNP 2008 nr 15-16, poz. 228 z glosą A. Kurzycha; z dnia 2 października 2008 r., I UK 79/08, OSNP 2010 nr 7-8, poz. 99; z dnia 6 stycznia 2009 r., I UK 157/08, OSNP 2010 nr 13-14, poz. 172 z glosą M. Cholewy-Klimek).

Wskazać w tym miejscu należy, iż Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 2 października 2008 r., I UK 79/08 (OSNP 2010 nr 7-8, poz. 99) stwierdził, że o tym, czy konkretna osoba posiada status zainteresowanego ze względu na przedmiot postępowania w sprawie z zakresu ubezpieczeń społecznych przesądza nie jej subiektywne przekonanie, ale obiektywna okoliczność, że w danym wypadku prawa lub obowiązki tej osoby „zależą” od rozstrzygnięcia sprawy. Rozstrzygnięcie sprawy powoduje bowiem zmianę w sferze prawnej zainteresowanego. Może ona polegać na zyskaniu prawa bądź jego utracie, albo na pojawieniu się powinności, ewentualnie jej wygaśnięciu. A zatem, pracodawca jako płatnik składek jest zainteresowanym i powinien uczestniczyć tylko w takich sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych, które bezpośrednio rzutują na jego prawa i obowiązki. W myśl utrwalonej linii judykatury do tej kategorii spraw należą sprawy o objęcie pracowniczym ubezpieczeniem społecznym (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28 października 2004 r., II UK 66/04, OSNP 2005 nr 10, poz. 149). Wbrew odmiennemu stanowisku Sądu Okręgowego rozstrzygnięcie w sprawie o zasiłek chorobowy nie wpływa na zmianę praw bądź obowiązków pracodawcy jako płatnika składek w zakresie ciążących na nim obowiązków, w tym składania deklaracji rozliczeniowych oraz raportów miesięcznych. Dlatego też adresatem decyzji była wyłącznie ubezpieczona, a nie zatrudniająca ją Spółka.

Z ustaleń faktycznych, które legły u podstaw wydania zaskarżonego wyroku wynika ponadto, że zobowiązany do ustalenia i wypłaty zasiłku chorobowego dla ubezpieczonej jest organ rentowy. Pracodawca, jako płatnik składek zgodnie z art. 61 ust. 3 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby lub macierzyństwa (obecnie jednolity tekst: Dz.U. z 2016 r., poz. 372) przedkłada wyłącznie zaświadczenie zawierające zestawienie składników wynagrodzenia lub przychodu, stanowiących podstawę wymiaru tego zasiłku. Zasiłki chorobowe stosownie do treści art. 51 w związku z art. 55 pkt 3 ustawy systemowej wypłacane są z funduszu chorobowego wyodrębnionego w ramach Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, którego dysponentem jest organ rentowy. Również wtedy, gdy prawo do zasiłków określonych w ustawie o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby lub macierzyństwa i ich wysokość ustalają i wypłacają płatnicy składek, to nie wypłacają świadczeń z własnych środków, a jedynie pośredniczą w przekazywaniu ubezpieczonym należnych im świadczeń, jakiego dokonuje organ rentowy jako dysponent Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 maja 2012 r. I UK 447/11, OSNP 2013 nr 11-12, poz. 136).

Sumując powyższe pracodawca nie jest zainteresowanym w rozumieniu art. 477¹¹ § 2 k.p.c. w sprawie z odwołania pracownika od decyzji organu rentowego odmawiającej mu zasiłku chorobowego. Z rozstrzygnięcia sprawy nie wynikają żadne jego prawa lub obowiązki, skoro pracodawca nie jest płatnikiem tego świadczenia i nie obejmuje go powaga rzeczy osądzonej wyroku sądowego. Niewezwanie pracodawcy do udziału w sprawie w charakterze zainteresowanego nie stanowi więc uchybienia procesowego prowadzącego do nieważności postępowania ze względu na pozbawienie możliwości obrony jego praw (art. 379 pkt 5 k.p.c.) i nie stanowi podstawy wydania wyroku kasatoryjnego przez sąd odwoławczy.

Z wskazanych powyżej względów zażalenie organu rentowego okazało się uzasadnione i Sąd Najwyższy na zasadzie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c. oraz art. 108 § 2 k.p.c. orzekł jak w sentencji postanowienia.

kc